

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. I. Hæc sententia Molinæ rejicitur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

sterilem & infocundam, quin semper aliquem fructum, saltem imperfectum, in anima producat. Ratio etiam id facit: nam omnis vocatio interna, omneque auxilium sufficiens excitat & movet animam, & sub genere auxilij movens, & excitans continetur: sed videtur impossibile, quod anima excitetur formaliter, nisi per actum vitalem à se elictum, cum excitatio hæc vere sit vitalis. Similiter impossibile est, quod Deus à qualiter moveat animam, & quod anima non moveatur à qualiter, cum movens & motum dicantur correlativè: Ergo omnis vocatio interna, & omne auxilium sufficiens aliquem actum saltem imperfectum in anima producat. Sed quid sit de hac sententia,

Respondeo secundò, nullam dari vocationem prædestinatam, quæ aliquo modo non conducat ad gratiam actionem: licet enim in hac vita non omnes in memoriam revocentur, in patria tamen per visionem in verbo omnes suas vocationes, sive efficaces, sive inefficaces prædestinati cognoscunt, & ex cognitione illarum ad gratiarum actionem excitantur.

Obijciat ultimo: Nemo prudens ex intentione efficaci finis eligit & applicat media inefficacia & frustrabilia, præsertim si habeat in sua potestate media efficaciæ & infustrabilia: Ergo cum Deus in intuitu suæ omnipotentie thesauris habeat infinita media, & auxilia efficacissima, quibus potest electos suos ad vitam æternam perducere, incongruum videtur, quod ex efficaci intentione beatitudinis illis præparet & tribuat vocationes aliquas inefficaces, & auxilia purè insufficientia, quæ debent frustrari suo effectu.

Respondeo distinguendo Antecedens: Si talia media nullam habeant vim, & efficaciam, neque in ordine ad effectum principalem, neque in ordine ad alios minus præcipuos, concedo Antecedens. Si talia media habeant vim & efficaciam in ordine ad aliquem effectum, qui ad alium perfectiorem, saltem mediatè & dispositivè concurrat, nego Antecedens, & Consequentiam. Itaque non superfludè, sed valde prudenter, Deus intendens efficaciter gloriam electis, dat aliqua media & auxilia inefficacia, & frustrabilia suo effectu. Id enim congruit, tum ut per illa media & auxilia (quæ, ut supra diximus, semper sunt efficaciora secundum quid, & in ordine ad aliquem actum imperfectum, quem in anima producant) paulatim emolliat cor hominis, illudque disponat ac præparet ad conversionem perfectam. Tum etiam ut homini ostendatur infirmitas sua, libertas, inconstantia, & ingratus, & ut sic magis ad interiora revocetur, & tandem reformetur.

ARTICULUS III.

An determinatio voluntatis ad actus supernaturales seu actus supernaturalis procedat à libero arbitrio excusant, sint prædestinationis effectus?

Præter negantem tenet Molina hic art. 3. disp. r. membro 10. ubi etiam actibus supernaturalibus tribuat, quod sint effectus prædestinationis, non tamen formaliter, quatenus à libero arbitrio exeunt, & consequenter determinatione

voluntatis ad bonum, seu bonum usum liberi arbitrij, ab effectibus prædestinationis excludit.

Præcipuum ejus fundamentum est, quia existimat gratiam & liberum arbitrium partialiter in actus supernaturales influere, & se habere sicut duos homines, vel equos eandem cimbam, vel currum trahentes: Sed effectus à duabus causis partialibus procedens non est ab una, sub ea ratione & formalitate, quæ exit & procedit ab altera, ut patet in exemplo adducto tractionis navis: Ergo actus supernaturales, ut exeunt à libero arbitrio, non procedunt à gratia, nec consequenter sunt prædestinationis effectus.

Præterea, quod actus supernaturalis sit liber & vitalis, à gratia non habet, sed à libero arbitrio: Ergo consideratus prout exit à libero arbitrio non est effectus gratiæ, nec consequenter prædestinationis. Utraque Consequentia patet, Antecedens probatur. Quod actus supernaturalis sit liber & vitalis, debet habere à principio libero & vitali: Sed gratia, cum non sit indifferens, sed unum actum determinatè respiciat, non est libera; & cum veniat de foris, & procedat à principio extrinseco, scilicet Deo eam animæ infundente, non est principium vitale: Ergo quod actus supernaturalis sit liber & vitalis, à gratia non habet, sed à libero arbitrio.

§. I.

Hæc sententia Molina rejicitur.

Dico tamen, determinationem nostræ voluntatis ad bonum, seu bonum usum liberi arbitrij, ut tenet se ex parte nostra, esse prædestinationis effectum. Ita communiter docent nostri Thomistæ cum Angelico Præceptore hic art. 5. in corpore, ubi ait: *Non est distinctum, quod est ex libero arbitrio, & ex prædestinatione, sicut non est distinctum, quod est ex causa secunda & causa prima. Divina enim providentia producit effectus per operationes causarum secundarum, ut supra dictum est, unde & id, quod est per liberum arbitrium, est ex prædestinatione.* Et quæst. 6. de veritate art. 2. ad 11. *Hoc ipsum (inquit) quod est velle accipere gratiam, est nobis ex prædestinatione, unde non potest esse causa prædestinationis.*

Probatur etiam conclusio ratione fundamentali, quam insinuat idem S. Doctor locis citatis. Id, quod causatur à gratia, est prædestinationis effectus: Sed determinatio voluntatis ad bonum supernaturale, v. g. ad credendum, vel ad diligendum Deum super omnia, seu bonus liberi arbitrij usus in supernaturalibus causatur à gratia: Ergo est prædestinationis effectus. Major est evidens, quia prædestinatio est causa gratiæ, ejusque præparatio, ut docet Augustinus de prædestinatione Sanctorum cap. 10. his verbis: *Inter gratiam & prædestinationem hoc tantum interest, quod prædestinatio est gratiæ præparatio, gratia verò jam ipsa donatio: Ergo quod procedit & causatur à gratia, est effectus prædestinationis.* Nam ut communiter dicitur, quod est causa causæ, est causa causati: unde D. Thomas hic art. 5. *Manifestum est (inquit) quod id, quod est gratiæ, est prædestinationis effectus.*

Minor verò, in qua est difficultas, probatur multipliciter. Primò ex Cælestino primo in epistola 1. ad Episcopos Gallie, ubi definit, quod nemo nisi per gratiam libero bene utatur arbitrio: Ergo bonus usus liberi arbitrij à gratia procedit.

Unde Augustinus libro 1. Retract. cap. 9. circa finem sic habet: *Quia omnia bona, & magna, & media, & infima, à Deo sunt, sequitur ut ex Deo sit & bonum usus libera voluntatis, qui in magnis numeratur bonis.* Et super Psalm. 77. *Deum cooperatorem sibi facit hominis spiritum in opere bonorum factorum.* Et de corrept. & gratia cap. 1. *Desiderare auxilium gratie, initium gratia est.* Idem colligitur ex D. Thoma hic art. 5. ubi reprehendit eos qui distinguunt inter id quod est ex gratia, & id quod est ex libero arbitrio, quasi non possit esse idem ex utroque.

44. Secundo probatur eadem Minor ex eodem Augustino Epist. 107. & libro 1. contra duas Epist. Pelag. cap. 19. ubi docet quod gratia facit homines ex nolentibus volentes, & ex repugnantibus consentientes. Ex quibus verbis hoc deducitur argumentum. Bonus usus liberi arbitrii, & consensus ipse ad gratiam Dei, non potest procedere ex libero arbitrio ut nolente ac repugnante, sic enim ab illo potius provenit dissensus, quam consensus: fit ergo ex libero arbitrio ut volente & consentiente. Sed fieri ex nolente volentem, & ex repugnante consentientem, est effectus gratia & operationis divinæ, intus in corde hominis operantis, inquit Augustinus locis citatis, & de gratia & libero arbitrio cap. 21. ubi sic habet: *Agit Deus omnipotens in cordibus hominum, etiam motum voluntatis eorum, ut per eos agat quod eos agere ipse voluerit.* Ergo bonus usus liberi arbitrii, & consensus ipse ad gratiam, provenit ab ipsa gratia, intus in corde hominis operante.

45. Confirmatur primo: Ex eodem Augustino Epist. 103. *Quod promittit Deus, non facit nisi Deus:* Sed Deus interdum promittit in scriptura consensum & determinationem nostræ voluntatis, ut patet quando promittit Abraham fidem & conversionem gentium, in qua includitur consensus & determinatio liberi arbitrii: Ergo talem consensum & determinationem facit per gratiam intus in corde hominis operantem, & consequenter secundum Augustini principia, negari non potest, bonum usum liberi arbitrii esse effectum gratia & operationis divinæ. De quo fusè Tractatu præcedenti.

Diff. 3.
art. 2.

46. Confirmatur secundo ex D. Thoma super Epist. ad Hebræos cap. 12. lect. 3. ubi ait: *Hoc ipsum quod est non ponere obstaculum gratia, ex gratia procedit.* Unde si aliquis ponat, & tamen moveatur cor ejus ad removendum illud, hoc est ex dono gratia Dei vocantis per misericordiam. Scitit ergo aperte D. Thomas, quod quicquid ex parte liberi arbitrii tenet etiam ipsum non ponere obstaculum, & ipsum velle recipere gratiam, est effectus ipsius gratia.

47. Tertio probatur Minor principalis. Initium fidei, & justificationis exordium, provenit à gratia, ut definitur in Concilio Arausicano 2. can. 5. his verbis: *Si quis initium fidei, ipsumque crudelitatis affectum, quo neminem credimus qui justificat impium, non per gratia donum, sed naturaliter inesse dicit, apostolicis traditionibus contradiat.* Et in Tridentino sess. 6. cap. 5. asseritur, ipsius justificationis exordium in adultis, à Deo per Christum Jesum præveniente gratia sumendum esse. Sed determinatio voluntatis ad credendum mysteriis revelatis, est initium fidei: ut enim docent Theologi in Tractatu de fide, fides incipit à pia motione voluntatis, quæ determinat intellectum ad credendum mysteriis sibi propoſitis, ex quo inferunt, in damnationibus & damnatis non esse fidem, quia in illis non est pia

A illa motio & determinatio voluntatis, sed credunt inviti & coacti. Item liber consensus nostræ voluntatis pertinet ad nostræ justificationis exordium, nam ut dicitur in Tridentino citato *Adulti gratia excitanti & adjuvanti libere assensum & cooperando, ad justificationem disponuntur.* Ergo determinatio voluntatis ad bonum, seu bonus usus liberi arbitrii, à gratia præveniente procedit.

Dices cum Molina: Consensum & determinationem liberi arbitrii, seu actus supernaturalis quibus homo libere consentit Deo vocanti & excitanti, & se determinat ad credendum, vel diligendum Deum super omnia, esse quidem effectus divinæ gratia, & ab illa causari, non tamen formaliter & reduplicative quantum procedunt à libero arbitrio, partialiter in illos influente.

Sed contra primo: Deus per suam gratiam, non solum facit nobiscum nostram operationem, sed etiam facit ut faciamus illam juxta illud Ezechielis 36. *Faciam ut in præceptis meis ambuletis.* Et juxta Augustinū libero de gratia & libero arbitrio capite 15, ubi ait: *Certum est nos velle cum volumus, sed ille facit ut velimus, &c.* Ergo quod actus nostri liberi eliciantur à nobis, seu à nostro libero arbitrio exeant, habetur à gratia faciente ut velimus, & consequenter actus supernaturalis sunt effectus gratia, etiam prout à libero arbitrio procedunt.

C Secundo, Gratia est adæquata virtus proxima agendi & influendi in actus supernaturalis: ut enim ostendimus in Tractatu de visione beatifica, non datur in nobis potentia obedientialis proximæ & immediatæ activæ effectuum supernaturalium, sed tantum radicalis & remota: Actus autem non potest sub aliqua ratione à principio remoto procedere, sub qua non causetur à proximo: Ergo actus supernaturalis, prout procedit à libero arbitrio, causetur à gratia.

Tertio, Esto admittamus gratiam non esse adæquatam virtutem proximam, negari tamen non potest esse adæquatam rationem elevandi & proportionandi liberum arbitrium adus supernaturalis: At actus supernaturalis non procedit à libero arbitrio, nisi ut proportionato & elevato: Ergo sub nulla ratione procedit à libero arbitrio, sub qua non causetur à gratia.

Quarto Actus supernaturalis, prout exit à libero arbitrio, procedit ab illo ut subordinato Deo: At non ut auctori naturali: Ergo ut supernaturalis, & consequenter causante mediante gratia actum supernaturalem faciente ut exeat, & emanet ab ipso libero arbitrio.

Denique Deus, cum sit prima & universalissima causa, attingit suos effectus secundum omnes modos & formalitates reales in eis inventas, & in ipsum ut in ultimum finem reducibiles, ut demonstrant Philosophi in Metaphysica, & docet D. Thomas 6. Metaph. lect. 3. & 1. Perihierm. lect. 14. ubi ait: *Voluntas divina est intelligenda ut extra ordinem ensi existens, velut causa quedam profundens totum ens, & amans eum diffusivitas:* Sed actus supernaturalis exit & procedit à libero arbitrio, est aliquis modus vel formalitas entis, ut per se patet; non enim est purum nihil, aut ens rationis: Ergo in Deum ut in primam causam reduci debet: Sed non in Deum ut Auctorem naturæ, ut supra dicebamus; Ergo in Deum ut gratia argitorem, & Auctorem supernaturalis,

Potesit inoper suaderi conclusio aliã ratione fundamentali. Quidquid ad salutem conducit, est effectus prædestinationis : Sed bonus usus liberi arbitrij, etiam prout est à nobis, conducit ad salutem : Ergo est prædestinationis effectus. ad salutem : Minor probatur. Tum quia, ut Majori patet, Minor probatur. Tum quia, ut Majori patet, Minor probatur. Tum quia, ut Majori patet, Minor probatur.

Hanc rationem tangit S. Thomas ad Rom. 9. lectione 3. his verbis : Manifestum est quod omne Dei beneficium, quod homini conferat ad salutem, est divine prædestinationis effectus : divinum autem beneficium non solum se extendit ad infusionem gratie, quidem justificatur, sed etiam ad gratie usum : sicut enim in rebus naturalibus non solum causas efficiunt, sed etiam ipsos motus & operationes format, ad quod Deus est principium omnium motus, cuius operatione cessante à movendo, ex formis nullus motus vel operatio sequitur.

§. II.

Molina fundamenta convelluntur.

¶ X dictis §, precedenti faciliè convelli possunt duo precipua Molinae fundamenta initio articuli proposita. Ad primum enim, nego Majorem : quod scilicet gratia & liberum arbitrium ad actus supernaturales partialiter concurrant, & se habeant sicut duo homines, vel equam eandem cibam, vel curram trahentes. Virtus enim adæquata proxima, & causa, cuius est virtus non dicuntur causa partialis : gratia autem & liberum arbitrium sic comparantur, quod illa est adæquata virtus proxima, & liberum arbitrium ratione sui gaudet tantum virtute remoti & radicali : Ergo non concurrunt partialiter. Unde D. Thomas 3. contra Gent. cap. 70. *Non sic idem effectus a causa naturali, & a divina virtuti attribuitur, quasi partim à Deo, & partim à naturali operante, sed totus attribuitur instrumentis, & principii operantis etiam totus.* Et opusculum 1. capite. 23. expresse negat Deum concurrere cum creatura ad operandum eo modo, quo duo homines, vel equi concurrunt ad tractionem ejusdem navis, vel curius. Idem tradit D. Augustin^{us} varijs in locis, quæ fule expeditum tract. præcedenti disp. 5. art. 1. 1.

A 2. §. 2. in quibus docet, nõ ita tribui Deo operationes nostras, ut pars debeat tribui Deo, & pars nobis, sed totum Deo ; quia ut dicebat Cyprianus : *In nullo gloriamus est, cum nostrum nihil sit, idque probat ex illis verbis Apostoli, Non est volentis, neque currentis, sed miserentis Dei: Non quia (inquit) velle non debemus & currere, sed quia ipse in nobis & velle operatur & currere.* Et addit : *Hoc nobis expedit, & credere, & dicere, ut sit humilis & submissa confessio, ET DETUR TOTUM DEO.* Videtur etiam potest D. Bernardus libro de gratia & libero arbitrio, ubi eandem veritatem elegantet expreffit, his verbis : *Quod à sola gratia ceptum est, pariter ab utroque perficitur, ut mixtum non sigillatim, ut simul, non vicissim, per singulos profectus operentur, non partim gratia, partim liberum arbitrium, sed totum singula opere indiviso peragunt, totum quidem hoc & totum illa, sed ut totum in illo, sic totum ex illa.*

Ad secundum fundamentum Molinae, respondeo distinguendo Antecedens. Quod actus supernaturalis sit liber, à gratia non habet, ut à potentia, concedo Antecedens. Ut à virtute potentie, vel ejus applicatione, nego antecedens, & Consequentiam. Ad cuius probationem dico, quod licet gratia auxilians non sit libera ut quod, est tamen libera ut quo, ut pote effluxus quidam à primo libero, & quædam participatio libertatis divinæ. Illa etiam est vitalis ut quo, quia est vis quædam ordinata ad elevandum hominem ad vitam supernaturalem ac divinam participativè. Sicut semen, quamvis non sit animatum nec vivens ut quod, potest tamen dici vivens ut quo, quia est vis quædam instrumentaria, ordinata à natura ad generationem viventis. Nec obstat quod gratia veniat de foris, & à Deo infundatur, quia Deus est primum vivens, & veluti fontale totius vitæ principium : juxta illud Prophetæ 3. *Quoniam apud te est fons vitæ, & id in quo vivimus & movemur & sumus, ut dicitur Actuum 17.* Unde propiè non reputatur tanquam agens extrinsecum, respectu hominis, sed inter causas illius internas computatur, ut eruditè expendit S. Thomas 3. contra Gentes cap. 88. ubi legendus est.

Instabis : Principium liberum ut quo, debet esse indifferens ut quo ad utrumque extremum libertatis : verbi gratia ad amorem & odium, vel negationem amoris, & utrumque æqualiter ac indifferenter respicere : Sed gratia auxilians, & movens ad actum amoris verbi gratia, non est indifferens ad utrumque extremum libertatis, nec æqualiter & indifferenter respicit amorem & odium, vel negationem amoris, sed determinatè respicit amorem, & cum eo habet indissolubilem nexum ; Ergo non est libera ut quo.

Respondeo distinguendo Majorem. Principium liberum ut quo, per modum potentie, debet esse indifferens ut quo &c. concedo Majorem. Principium liberum ut quo, per modum virtutis, vel applicationis potentie, nego Majorem ; & concessa Minori, distinguendum est Consequens, distinctione Majoris. Itaque ut aliquid sit liberum per modum potentie, vel ut alij dicunt, libertate potentiali, debet utrumque contrarietatis, vel contradictionis extremum æqualiter respicere. Ut autem sit liberum per modum virtutis, vel applicationis potentie, seu libertate actuali, & per modum principij actualis ipsius operationis (quæ solum libertate gaudet gratia movetis